

Position paper Nationaal Programma Onderwijs

t.b.v. Rondetafelgesprek, Vaste Commissie Onderwijs, Tweede Kamer der Staten-Generaal

26 mei 2021

Elk kind in Nederland verdient het beste onderwijs. Dat is waar het hele onderwijsveld zich voor in zet; of je nu voor de klas staat, in een schoolbestuur zit, op het ministerie werkt of bij een onderwijsadviesbureau. De coronacrisis heeft de uitdagingen die er al waren in het onderwijs echter verder blootgelegd en versterkt. Met het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) beoogd het kabinet scholen te ondersteunen bij het inhalen van leervertragingen en de duurzame verbetering van het onderwijs.

Graag vragen wij aandacht voor drie punten:

- A. De bestedingstermijn
- B. Kwaliteitseisen voor externe partners;
- C. En een helder gezamenlijk einddoel

A. Bouw rust in

Het is belangrijk dat de NPO gelden niet alleen gebruikt worden voor herstelwerkzaamheden, zoals individuele begeleiding van kinderen en zomerscholen, maar dat wordt ingezet op duurzame renovatie. Duurzaam renoveren is meer dan het repareren van de dakgoot. Hiervoor is een gedegen analyse nodig (wat is het probleem achter het probleem), gevolgd door een doordacht plan dat aansluit bij de visie van de school. Planvorming en de uitvoering van deze plannen hebben tijd nodig. Die tijd is er nu niet. Het is onduidelijk waar de haast vandaan komt.

Er wordt van scholen verwacht dat ze al voor deze zomer de analyse en planvorming afgerond hebben. Daarnaast moeten de plannen in twee jaar worden uitgevoerd. Schoolleiders en leraren staan tegelijkertijd ook voor dagelijkse uitdagingen die door het al bestaande leraren- en schoolleiders tekort zwaarder zijn gaan wegen. Daar komen nu nog de 'corona-uitdagingen' bij zoals extra ziekteverzuim, quarantaineplicht, online lessen of lesgeven aan halve groepen. Ook deze laatste waardevolle weken van het schooljaar (met onder andere Cito eindtoets, schooladvies, reguliere citotoetsen, 10-minutengesprekken, formatieplannen, reguliere voorbereiding nieuw schooljaar etc.) brengen de nodige werkdruk met zich mee. Het ontbreekt scholen hierdoor vaak aan de tijd om een gedegen analyse en doordacht plan uit te werken. Daarnaast moeten de plannen in twee schooljaren uitgevoerd zijn. Dit tijdsplan werkt kortetermijnoplossingen in de hand, terwijl het onderwijs gebaat is bij een grondige renovatie die tot duurzame onderwijsontwikkeling leidt. Om die reden adviseren wij dan ook, bouw rust in. Neem de tijd. Geef scholen de mogelijkheid om de besteding uit te smeren over meerdere jaren. Dan biedt je hen ook ruimte voor evaluatie en bijsturing. Doen we dat niet, dan heb je de kans dat het dak over drie jaar weer begint te lekken.

B. Hanteer een keurmerk voor onderwijsadviesbureaus

Een sector waar in een keer zoveel geld redelijk vrij besteedbaar is vormt een magneet voor commerciële partijen. Dat heet marktwerking. Politiek is er 10 jaar geleden voor gekozen deze markt zonder verdere regulering te creëren. Met de schaarste aan middelen betekende dat vooral een verenging van de markt. Minder adviesbureaus, meer kwaliteit en een nieuwe rol. De adviesbureaus vormen een kritische vriend die het eigenaarschap houdt bij de schoolleider, de leraar en ook de leerling. De partner die samen met de school werkt aan een verbetercultuur gericht op onderwijskwaliteit. De partner die jeugdhulp in relatie met de school weet te brengen. Met het NPOnderwijs ontstaat er echter een nieuwe werkelijkheid.

Met het presenteren van een menukaart is een poging gedaan om scholen te ondersteunen bij het maken van weloverwogen keuzes voor interventies die werken. Echter, een menukaart is daarmee niet per definitie een garantie voor de verhoging van de kwaliteit van het onderwijs en het wegwerken van leerachterstanden of verkleinen van de leerverschillen. Deze keuzes moeten tenslotte plaatsvinden in samenhang met het bestaande beleid van de school en de visie op het onderwijs. En de ervaring en kennis van degenen die betrokken zijn bij de implementatie en uitvoering van de interventie zijn cruciaal voor succes. In de praktijk vraagt dit om maatwerk en die ruimte is er. Natuurlijk maken scholen daarbij ook gebruik van externe partners. Niet alleen omdat de handen in school simpelweg ontbreken, maar ook omdat een kritische vriend van buiten met een frisse blik naar jouw aanpak kan kijken. Gelukkig zijn veel schoolleiders prima in staat om hierin de juiste keuzes te maken die passen bij hun vraag en visie.

Niet altijd gaat dit goed. Doordat er momenteel geen kwaliteitscheck wordt gehanteerd kan in feite iedereen een onderwijsadviesbureau starten. Het gaat nu zelfs al zo ver dat wij voorbeelden van scholen hebben die voor de bewezen effectieve interventie 'een-op-een-tutoring' eigen leraren inhuren die een huiswerkbegeleidingsbedrijfje zijn begonnen. Wat ons betreft is dit onwenselijk. Het kwaliteitskeurmerk dat we al hanteren en dat we momenteel aanscherpen zou een goed middel kunnen zijn om dit soort marktmechanismen te voorkomen en de kwaliteit van de ondersteuning te reguleren. We nodigen u van harte uit hier nader kennis van te nemen.

C. Wanneer zijn we tevreden?

Door de analyse, planvorming en monitoring volledig op schoolniveau neer te leggen en daarbij ook kiezen voor een lichte verantwoording is er een kans dat er op landelijk niveau minder zicht is op de daadwerkelijke besteding van de middelen, of de middelen doelmatig zijn besteed en wat het effect ervan was. Schoolbesturen zijn niet expliciet betrokken en hebben hierin geen formele rol.

Iedereen in het rond het onderwijs is erbij gebaat dat we, na hopelijk vier jaar in plaats van twee jaar, terug kunnen blikken op een succesvol nationaal programma, waardoor het onderwijs een kwaliteitsimpuls heeft gekregen; van de minister tot uw commissie, van leraren tot schoolleiders en bestuurders, van kinderen tot ouders, van wetenschappers tot onderwijsadviseurs.

Er is overleg geweest met de sector, maar is er een gedragen visie op wat we landelijk terug zouden willen zien? Wanneer zijn we tevreden? Wanneer bent u tevreden? Wordt het een nationaal feest over vier jaar of een parlementaire enquête? Zonder een duidelijk nationaal gedragen doel, zullen we straks individuele scholen zien die met de middelen een duurzame verbetercultuur hebben kunnen opzetten en dit ook in praktijk brengen, en scholen die de middelen hebben uitgegeven zonder meetbaar resultaat. Zonder duidelijk gezamenlijk doel is hier niemand op aan te spreken. Daarom: Betrek de sector als geheel bij de uitwerking. Zorg dat er een uitwerking ligt die niet door een aantal individuele gesprekken tot stand is gekomen, maar met de sector. In co-creatie. Met elkaar: leraar, schoolleiders, bestuurder, wetenschap en de implementatie-experts uit onze branche.

Over Onderwijsontwikkeling Nederland

Onderwijsontwikkeling Nederland is de vereniging van adviesbureaus voor onderwijs en jeugdhulp. Zij behartigt de belangen van adviesbureaus die werken binnen het primair, voorgezet en beroepsonderwijs op het snijvlak met (jeugd)zorg. De leden van Onderwijsontwikkeling Nederland vormen met elkaar een fijnmazig, landelijk dekkend netwerk. Onderwijsexperts, orthopedagogen en kinderpsychologen werken dagelijks samen met leerlingen, leraren, schoolleiders en schoolbesturen aan het continue proces van onderwijsontwikkeling. Met als doel dat ieder kind en iedere jongere het beste en meest passende onderwijs krijgt dat hij of zij nodig heeft en daarmee gelijke kansen heeft om zich te ontwikkelen.

In 2021 zijn 19 adviesbureaus voor onderwijs en jeugdhulp aangesloten bij Onderwijsontwikkeling Nederland. Voor meer informatie: www.onderwijsontwikkeling.nl.